

توضیحات	نرخ سود تسهیلات در عقود مبادله ای (حداقل نرخ سود مورد انتظار تسهیلات در عقود مشارکتی) (درصد)					
	صادرات	بازرگانی و خدمات	کشاورزی	مسکن و ساختمان	صنعت و معدن	سال
-	-	۸-۱۲	۴-۸	۸-۱۲	۶-۱۲	۱۳۶۳
-	-	۸-۱۲	۴-۸	۸-۱۲	۶-۱۲	۱۳۶۴
-	-	۸-۱۲	۴-۸	۸-۱۲	۶-۱۲	۱۳۶۵
-	-	۸-۱۲	۴-۸	۸-۱۲	۶-۱۲	۱۳۶۶
-	-	۸-۱۲	۴-۸	۸-۱۲	۶-۱۲	۱۳۶۷
-	-	۸-۱۲	۴-۸	۸-۱۲	۶-۱۲	۱۳۶۸
-	-	۱۷-۱۹	۶-۹	۱۲-۱۴	۱۱-۱۳	۱۳۶۹
-	-	حداقل ۱۸	۶-۹	۱۲-۱۶	۱۱-۱۳	۱۳۷۰
-	۱۸ و بالاتر	حداقل ۱۸	۹	۱۲-۱۶	۱۳	۱۳۷۱
-	۱۸	۱۸-۲۴	۱۲-۱۶	۱۲-۱۶	۱۶-۱۸	۱۳۷۲
-	۱۸	۱۸-۲۴	۱۲-۱۶	۱۵	۱۶-۱۸	۱۳۷۳
-	۱۸	۲۲-۲۵	۱۳-۱۶	۱۵-۱۶	۱۷-۱۹	۱۳۷۴
-	۱۸	۲۲-۲۵	۱۳-۱۶	۱۵-۱۶	۱۷-۱۹	۱۳۷۵
-	۱۸	۲۲-۲۵	۱۳-۱۶	۱۵-۱۶	۱۷-۱۹	۱۳۷۶
(۱)	۱۸	۲۲-۲۵	۱۳-۱۶	۱۵-۱۹	۱۷-۱۹	۱۳۷۷
(۱)	۱۸	۲۲-۲۵	۱۳-۱۶	۱۵-۱۹	۱۷-۱۹	۱۳۷۸
(۱)	۱۸	۲۲-۲۵	۱۳-۱۶	۱۵-۱۹	۱۷-۱۹	۱۳۷۹
(۲)	۱۸	حداقل ۲۳	۱۴-۱۵	۱۵-۱۹	۱۶-۱۸	۱۳۸۰
(۳)	۱۷	حداقل ۲۲	۱۳-۱۴	۱۴-۱۸	۱۵-۱۷	۱۳۸۱
(۴)	۱۶	حداقل ۲۱	۱۳/۵	۱۵-۲۱	۱۶	۱۳۸۲
(۵)	۱۴	حداقل ۲۱	۱۳/۵	۱۵-۲۱	۱۵	۱۳۸۳
(۶)	۱۶	۱۶-۱۸	۱۶	۱۵-۱۶	۱۶	۱۳۸۴
(۷)	۱۴-۱۷	۱۴-۱۷	۱۴-۱۷	۱۴-۱۷	۱۴-۱۷	۱۳۸۵
(۸)	۱۲-۱۳	۱۲-۱۳	۱۲-۱۳	۱۲-۱۳	۱۲-۱۳	۱۳۸۶
(۹)	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۳۸۷
(۱۰)	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۳۸۸
(۱۱)			۱۲-۱۴			۱۳۸۹
(۱۲)			۱۱-۱۵			۱۳۹۰
(۱۲)			۱۴-۱۵			۱۳۹۱
(۱۲)			۱۴-۱۵			۱۳۹۲
(۱۳)			۲۱-۲۲			۱۳۹۳
(۱۴)			۲۰-۲۱			۱۳۹۴
(۱۵)			۱۸ (کشاورزی ۱۵ درصد)			۱۳۹۵
(۱۵)			۱۸			۱۳۹۶
(۱۵)			۱۸			۱۳۹۷

توجه: تا سال ۱۳۸۵ و در سیاست‌گذاری مربوط به نرخ‌های سود بانکی، تفکیکی شفاف میان نرخ‌های سود عقود مبادله‌ای (غیرمشارکتی) و مشارکتی وجود نداشت و نرخ‌های اعلامی عمدتاً به تفکیک بخش‌های اقتصادی اعلام می‌گردید، لیکن پس از تصویب "قانون منطقی کردن نرخ سود تسهیلات بانکی متناسب با نرخ بازدهی در بخش‌های مختلف اقتصادی"، نرخ‌های سود تسهیلات توسط سیاست‌گذار پولی به تفکیک عقود مبادله‌ای و مشارکتی به بانکها ابلاغ شده است. در عین حال، از آن جا که از سال ۱۳۶۳ و بر مبنای قانون "عملیات بانکی بدون ربا (بهره)"، بانکها مکلف به پرداخت تسهیلات به تمامی بخش‌های اقتصادی در قالب عقود مبادله‌ای و مشارکتی بوده‌اند، از اینرو، عبارت "حداقل نرخ سود مورد انتظار تسهیلات در عقود مشارکتی" که در عنوان جدول مورد استفاده قرار گرفته است، برای تمامی سالها قابلیت کاربرد دارد.

## توضیحات

- ۱- نرخ‌های مذکور در بخش ساختمان و مسکن برای سال‌های ۱۳۷۷، ۱۳۷۸ و ۱۳۷۹ به شرح ذیل بود:
  - نرخ سود تسهیلات اعطایی با رعایت الگوی مصرف مسکن ۱۸ درصد و خارج از الگوی مصرف مسکن ۱۹ درصد
  - نرخ سود تسهیلات اعطایی مسکن به اعضا هیات علمی دانشگاه‌ها و قضات تا سقف ۴۰ میلیون ریال با رعایت الگوی مسکن ۱۵ درصد و خارج از آن ۱۶ درصد
- ۲- نرخ‌های سود تسهیلات اعطایی در بخش مسکن در سال ۱۳۸۰ به شرح ذیل بود:
  - مسکن در قالب الگوی مسکن ۱۷ درصد
  - مسکن خارج از الگوی مسکن و در بخش ساختمان ۱۹ درصد
  - صندوق پس‌انداز مسکن بانک مسکن: در قالب الگوی مسکن ۱۵ درصد
  - صندوق پس‌انداز مسکن بانک مسکن: خارج از الگوی مسکن ۱۶ درصد
- ۳- تاریخ اجرای این نرخ‌ها در مورخ ۱۳۸۱/۰۶/۱۵ بود. در این سال، نرخ سود تسهیلات مسکن در قالب الگوی مسکن ۱۶ درصد، ساختمان و مسکن خارج از الگوی مسکن ۱۸ درصد، صندوق پس‌انداز مسکن در قالب الگوی مسکن ۱۴ درصد و صندوق پس‌انداز مسکن خارج از الگوی مسکن ۱۵ درصد بود.
- ۴- تاریخ اجرای این نرخ‌ها در مورخ ۱۳۸۲/۰۳/۲۹ بود. در این سال، نرخ سود تسهیلات مسکن در قالب الگوی مسکن ۱۶ درصد، ساختمان و مسکن خارج از الگوی مسکن ۱۸ درصد، صندوق پس‌انداز مسکن در قالب الگوی مسکن ۱۴ درصد، صندوق پس‌انداز مسکن خارج از الگوی مسکن ۱۵ درصد بود. همچنین از تاریخ ۱۳۸۲/۸/۱۴ نرخ سود تسهیلات بخش صادرات به ۱۵ درصد کاهش یافت. (بخشنامه شماره مب ۱۴۹۶/ مورخ ۱۳۸۲/۸/۲۰).
- ۵- تاریخ اجرای این نرخ‌ها در مورخ ۱۳۸۳/۰۳/۰۹ بود. در این سال، نرخ سود تسهیلات مسکن بدون سپرده‌گذاری ۱۸ درصد، صندوق پس‌انداز مسکن ۱۵ درصد و ساختمان ۲۱ درصد بود.
- ۶- در سال ۱۳۸۴، نرخ سود تسهیلات در بخش صنعت ۱۵ درصد از مشتری، ۱ درصد یارانه دولت - در بخش کشاورزی ۱۳/۵ درصد از مشتری، ۲/۵ درصد یارانه دولت - در بخش صادرات ۱۴ درصد از مشتری، ۲ درصد یارانه دولت اخذ می‌شد و در بخش بازرگانی بانک‌ها مجاز بودند که نرخ سود را تا دو درصد بالاتر (۱۸ درصد) نیز در نظر بگیرند. همچنین از تاریخ ۱۳۸۴/۶/۲۷، نرخ سود بخش مسکن در قالب الگوی مسکن ۱۵ درصد و خارج از آن ۱۶ درصد بود.
- ۷- تاریخ اجرای این نرخ‌ها در مورخ ۱۳۸۵/۰۱/۰۶ بود. نرخ سود تسهیلات در بانک‌های دولتی معادل ۱۴ درصد و در بانک‌های غیردولتی و موسسات اعتباری غیربانکی نیز معادل ۱۷ درصد بود.
- ۸- نرخ‌های مزبور طی بخشنامه مب ۱۱۸۹/ مورخ ۱۳۸۶/۴/۲ به شبکه بانکی ابلاغ شد. نرخ سود تسهیلات در بانک‌های دولتی معادل ۱۲ درصد و در بانک‌های غیردولتی و موسسات اعتباری غیربانکی نیز معادل ۱۳ درصد بود.
- ۹- نرخ‌های مزبور بر اساس ماده ۶ بسته سیاستی - نظارتی بانکی در سال ۱۳۸۷ تعیین شد. لازم به ذکر است نرخ سود تسهیلات بانکی برای پروژه‌های اولویت‌دار در بنگاه‌های کوچک و زودبازده و کشاورزی، ۱۰ درصد بوده و ۲ درصد مابقی نیز از طریق یارانه از سوی دولت پرداخت می‌شد. در صورت عدم تحقق اهداف طرح، این یارانه پرداخت نشده و پرداخت اصل و سود تسهیلات به عهده مشتری بود.
- ۱۰- تاریخ اجرای این نرخ‌ها در مورخ ۱۳۸۸/۰۲/۰۱ بود. بر اساس تبصره ۱ ماده ۲ ضوابط سیاستی - نظارتی شبکه بانکی در سال ۱۳۸۸، پرداخت تسهیلات با سود کمتر، منوط به تامین یارانه از سوی دولت و تحقق اهداف طرح بر اساس اولویت‌های دولت بود.
- ۱۱- نرخ‌های مزبور بر اساس ماده ۵ "بسته سیاستی - نظارتی شبکه بانکی کشور در سال ۱۳۸۹" تعیین شد. نرخ سود عقود مبادله‌ای تا سررسید کمتر از ۲ سال معادل ۱۲ درصد و برای بیشتر از ۲ سال معادل ۱۴ درصد بود. نرخ سود عقد فروش اقساطی تسهیلات در بخش مسکن نیز معادل ۱۲ درصد بود. بر اساس تبصره ۱ این ماده، خرید دین بر اساس اسناد تجاری واقعی، توسط موسسات اعتباری از واحدهای تولیدی تا سقف ۳۵ درصد ارزش فروش سال قبل که در صورت‌های مالی تایید شده منعکس می‌باشد، با نرخ سود حداکثر ۱۶ درصد در سال مجاز بود. همچنین بر اساس تبصره ۲ ماده مزبور، پرداخت تسهیلات با سود کمتر، منوط به تامین یارانه از سوی دولت و تحقق اهداف طرح بر اساس اولویت‌های دولت بود.
- ۱۲- بر اساس ماده ۶ "سیاست‌های پولی، اعتباری و نظارتی نظام بانکی در سال ۱۳۹۰"، نرخ سود عقود مبادله‌ای (عقود غیرمشارکتی) تا سررسید ۲ سال معادل ۱۱ درصد و برای سررسید بیشتر از ۲ سال معادل ۱۴ درصد تعیین شد. به استناد بند ۱ و ۲ ماده ۲۰ قانون عملیات بانکی بدون ربا نیز دامنه نرخ سود مورد انتظار عقود مشارکتی قابل درج در قرارداد بین موسسه اعتباری و مشتری، بین ۱۴ تا ۱۷ درصد تعیین گشت (با وجود این، نرخ سود قطعی عقود مشارکتی پس از اتمام پروژه و بر مبنای عملکرد واقعی پروژه تعیین می‌شد. ضمن آنکه استفاده از عقود مشارکتی تقسیمی نیز ممنوع بود). بر اساس تبصره ۱ این ماده، نرخ سود تسهیلات مسکن مهر در خصوص قراردادهای جدید برای دوره احداث در قالب عقود اسلامی معادل ۱۱ درصد و برای فروش اقساطی پس از احداث نیز معادل ۱۲ درصد تعیین می‌شد. با وجود این از هشتم بهمن ماه سال ۱۳۹۰ به بعد و بر اساس ماده ۹ "سیاست‌های پولی، اعتباری و نظارتی نظام بانکی کشور"، نرخ سود تسهیلات عقود غیرمشارکتی تا سررسید ۲

سال معادل ۱۴ درصد و برای سررسید بیشتر از ۲ سال معادل ۱۵ درصد تعیین شد. دامنه نرخ سود مورد انتظار عقود مشارکتی قابل درج در قرارداد بین موسسه اعتباری و مشتری، بین ۱۸ تا ۲۱ درصد تعیین گشت (با وجود این، نرخ سود قطعی عقود مشارکتی پس از اتمام پروژه و بر مبنای عملکرد واقعی پروژه تعیین می‌شود. ضمن آنکه استفاده از عقود مشارکتی تقسیمی نیز ممنوع بود). بر اساس تبصره ۲ همین ماده، نرخ سود تسهیلات فروش اقساطی خرید مسکن نیز کماکان معادل ۱۳ درصد باقی ماند.

۱۳- مطابق با ماده ۲ مجموعه "سیاست‌های پولی و اعتباری"، مصوب ۱۳۹۳/۴/۳ شورای محترم پول و اعتبار، حداکثر نرخ سود تسهیلات عقود غیرمشارکتی بانکها و موسسات اعتباری معادل ۲۲ درصد و حداقل نرخ سود مورد انتظار عقود مشارکتی هنگام عقد قرارداد بین بانکها و موسسات اعتباری و مشتری نیز معادل ۲۱ درصد تعیین شد. نرخ سود تسهیلات خرید مسکن از محل سپرده پس‌انداز مسکن بانک مسکن معادل ۱۴ درصد و از محل اوراق گواهی حق تقدم تسهیلات مسکن بانک مسکن نیز معادل ۱۶ درصد تعیین گردید.

۱۴- بر اساس مصوبه یک‌هزار و یکصد و نود و هشتمین جلسه شورای پول و اعتبار با موضوع سیاست‌های پولی و اعتباری کشور در سال ۱۳۹۴ مورخ ۱۳۹۴/۲/۸، حداکثر نرخ سود تسهیلات عقود غیرمشارکتی بانکها و موسسات اعتباری معادل ۲۱ درصد و سقف نرخ سود مورد انتظار عقود مشارکتی هنگام عقد قرارداد بین بانکها و موسسات اعتباری و مشتری معادل ۲۴ درصد تعیین شده بود. نرخ سود تسهیلات خرید مسکن از محل اوراق حق تقدم تسهیلات بانک مسکن (عقد فروش اقساطی) معادل ۱۶ درصد تعیین شد. نرخ سود تسهیلات خرید مسکن از محل صندوق پس‌انداز مسکن بانک مسکن نیز معادل ۱۴ درصد تعیین گردید. نرخ سود تسهیلات مسکن مهر درخصوص قراردادهای جدید برای دوره احداث در قالب عقود اسلامی معادل ۱۱ درصد و برای فروش اقساطی پس از احداث، معادل ۱۲ درصد تعیین شد. لیکن، از ۲۷ بهمن، براساس مصوبه یک‌هزار و دویست و پانزدهمین جلسه شورای پول و اعتبار، حداکثر نرخ سود تسهیلات عقود غیرمشارکتی بانکها و موسسات اعتباری معادل ۲۰ درصد و سقف نرخ سود مورد انتظار عقود مشارکتی هنگام عقد قرارداد بین بانکها و موسسات اعتباری و مشتری، معادل ۲۲ درصد تعیین شد. اعطای تسهیلات در چارچوب عقود مشارکتی با نرخ سود بالاتر از سقف تعیین شده نیز منوط به ارائه طرح توجیهی لازم توسط بانکها و موسسات اعتباری و تایید آن از سوی بانک مرکزی شد.

۱۵- بر اساس مصوبه یک هزار و دویست و بیستمین جلسه شورای پول و اعتبار در مورخ ۱۳۹۵/۴/۸، نرخ سود تسهیلات عقود مشارکتی و غیرمشارکتی، حداکثر معادل ۱۸ درصد تعیین شد. همچنین نرخ سود تسهیلات بانک کشاورزی برای تسهیلات سرمایه‌گذاری معادل ۱۵ درصد و برای سایر تسهیلات معادل ۱۸ درصد تعیین گردید.